

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Księżak (przewodniczący)

SSN Elżbieta Karska (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie ze skargi J. F.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie
o sygn. III AUa 1760/19,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 18 stycznia 2023 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa 1760/19 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącej J. F. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 2000
(dwóch tysięcy) złotych;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie
na rzecz skarżącej J. F. kwotę 257 (dwieście pięćdziesiąt siedem)
złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu skargowym;**
- 4. oddala skargę w pozostałej części.**

UZASADNIENIE

Skargą z 30 listopada 2022 r. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki J. F. (dalej także: „Skarżąca”), zastępowana przez adwokata, wniosła o stwierdzenie przewlekłości postępowania prowadzonego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w sprawie III AUa 1760/19 (pkt 1), zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącej kwoty 6000 zł (pkt 2) oraz kosztów postępowania według norm przepisanych (pkt 3).

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że w dniu 17 października 2019 r. Sąd Okręgowy w Krakowie wydał wyrok. Pismem z 25 listopada 2019 r. organ rentowy złożył apelację. W dniu 2 grudnia 2019 r. akta sprawy zostały przekazane Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie i zarejestrowane pod sygn. akt III AUa 1760/19. Do dnia złożenia skargi na przewlekłość postępowania, tj. 30 listopada 2022 r., sprawa nie została rozstrzygnięta przez Sąd Apelacyjny w Krakowie.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uwzględnienia o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. Podał, że sprawa wpłynęła do III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w Krakowie dnia 2 grudnia 2019 r. Następnie dokonano losowania sędziego sprawozdawcy, doręczono złożoną apelację, a potem odpisy pism przygotowawczych. Dnia 26 października 2022 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej i 15 grudnia 2022 r. wydano wyrok oddalający apelację organu rentowego. W odpowiedzi podkreślono też, że sprawa oczekiwała na wyznaczenie terminu rozprawy zgodnego z zasadą kolejności wpływu. Sprawa Skarżącej nie należała do kategorii spraw określanych jako pilne (sprawy o przyznanie emerytury i renty). Długość oczekiwania na rozpoznanie spraw wynika z wakatów w Wydziale. Dodatkowe opóźnienie spowodowane jest stanem epidemii COVID-19, z powodu którego przez około 3 miesiące nie odbywały się rozprawy. Nierozpatrzenie sprawy do tej pory nie wynika więc z opieszałości, ale trudnej sytuacji kadrowej, biurowej i proceduralnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca

2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22, 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22, z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzecniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać argumenty zawarte w pismach Przewodniczącego Wydziału i sędziego referenta. Jakkolwiek przyczyniają się one do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie Sąd jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Z akt sprawy wynika, że apelacja od wyroku Sądu I instancji wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 2 grudnia 2019 r., a wyrok został wydany przez Sąd II instancji 15 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy zauważył i uwzględnił, że w okresie rozpoznawania sprawy III AUa 1760/19 w Sądzie Apelacyjnym w Krakowie na terenie Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 20 marca 2020 r. obowiązywał stan epidemii wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491).

Istotne znaczenie dla stwierdzenia tego, czy doszło do przewlekłości w analizowanej sprawie ma treść art. 15zżs ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 374 ze zm.). Stosownie do ust. 1 ww. artykułu w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych został zawieszony. Ponadto zgodnie z ust. 11 tego przepisu zaprzestanie czynności przez sąd, organ lub podmiot, prowadzące odpowiednio postępowanie lub kontrolę, w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w związku z wprowadzonymi rozwiązaniami prawnymi stanowiącymi reakcję na stan epidemii okres od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. podlega wyłączeniu w zakresie rozpoznawania beczynności sądu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 września 2020 r., I NSP 128/20; z 24 marca 2021 r., I NSP 182/20 i I NSP 8/21; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 32/12; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22). Stan ten z pewnością opóźnił rozpoznawanie wszystkich spraw, a pośrednio także sprawy Skarżącej.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecnictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na rozpoznanie apelacji w analizowanej sprawie został przekroczony i wynosił ponad 12 miesięcy. Sąd Apelacyjny w Krakowie od momentu wpływu akt wraz z apelacją, w zasadzie poza wylosowaniem sędziego referenta i doręczeniem pism procesowych nie podjął czynności zmierzających

do jej merytorycznego rozpoznania. W ocenie Sądu Najwyższego w powyższych okolicznościach uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w przedmiotowej sprawie.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie III AUa 1760/19 nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania Skarżącej o zasądzenie na jej rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącej wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie przed Sądem I instancji rozpoczęło się w 2019 r., to na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie należy zasądzić łącznie kwotę 2000 zł (co pozostaje w zgodzie z ustawowym zastrzeżeniem przyznania minimalnej odpowiedniej sumy pieniężnej w kwocie 2000 zł).

Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyznania Skarżącej żądanej przez nią kwoty 6000 zł. Skarżąca nie uzasadniła w sposób przekonujący dlaczego domaga się zasądzenia akurat takiej kwoty, nie wykazała, iż opóźnienie w rozpoznaniu sprawy miało wpływ na jego życie. Zasądzana suma pieniężna w swej istocie ma na celu rekompensatę zaistnienia i skutków przewlekłości postępowania, a nie poprawę bytu materialnego Skarżącej pozostającej w trudnej sytuacji ekonomicznej. Z tych względów, w ocenie Sądu Najwyższego, kwota 2000 zł rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł jak w pkt. I i II sentencji postanowienia. O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym orzeczono w oparciu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie

opłat za czynności adwokackie, Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm. (pkt III sentencji postanowienia). Na zasadzie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania rozstrzygnięto jak w pkt. IV sentencji postanowienia.